

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑΙ

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

Κορυφαῖος ἔρευνητὴς τῶν μεσαιωνικῶν καὶ νεοελληνικῶν πραγμάτων ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις τὴν 12 Ὀκτωβρίου 1958: ὁ Νίκος Α. Βέης¹. Ὁ θάνατος τοῦ σοφοῦ Ἑλληνος πανεπιστημιακοῦ διδασκάλου συγκινεῖ εὐλόγως τοὺς μαθητὰς του πρὸ πάντων, διότι ἐκ τῆς μνήμης αὐτῶν τὴν στερεότητα τῶν δεσμῶν τῆς μετ' ἐκείνου ἀναστροφῆς οὐδ' ἂν ὁ πᾶς χρόνος ἐξαλείψειεν. Ἄν νοερώς ἔστρεφέ τις τὸ βλέμμα πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ ἔφθινεν εἰς τοὺς καλοὺς ἐκείνους χρόνους τοῦ μεσουρανήματος τοῦ Ν. Βέη ἐντὸς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, δὲν θὰ τοῦ ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ὁμολογήσῃ ὅτι διὰ τοὺς διώκοντας τὴν φιλολογικὴν μύησιν ἐντὸς τοῦ πανεπιστημιακοῦ χώρου ἀκαδημαϊκοὺς νέους δασιλῶς ἐκδηλουμένη ἡ ἔντεχνος στοργὴ τοῦ καθηγητοῦ Βέη ἦτο κέντρισμα ἰσχυρὸν διὰ τὰ νεανικά των σκιρτήματα. Ἡ διδασκαλία του διὰ τὰ βυζαντινά, τὰ μεταβυζαντινά καὶ τὰ νεώτερα φιλολογικὰ θέματα μέσα εἰς τὴν χαρωπὴν ἐκείνην ἀτμόσφαιραν μὲ τὰς πολλὰς παρεκβάσεις καὶ τὴν ἀνεκδοτολογίαν ἐλάμβανεν ἐνθουσιώδη χαρακτῆρα. Ἔτσι ἡ προσωπικότης τοῦ ἀληθμονήτου καθηγητοῦ, προσοικειουμένη διαρκῶς τὴν ἰδανικότητα, ἐκέρδιζε μονίμως τὴν ἀφοσίωσιν τῶν μαθητῶν, φθάνουσαν πολλάκις μέχρι λατρείας. Ἡ κατ' Ἰούνιον τμηματικὴ ἐξέτασις, μορφὴν διδασκαλίας λαμβάνουσα ἐπὶ ἡμέρας συναπτάς ἐντὸς πληθούσης αἰθούσης, ἦτο μία συμπλήρωσις τῶν τακτικῶν παραδόσεων καὶ ἐκ διδομένων ἀφορμῶν ἐπέκτασις αὐτῶν ἐντὸς τοῦ κύκλου ἰδίᾳ τῆς μεσαιωνικῆς γεωγραφίας.

Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους καὶ ἄλλους ἀκόμη, φανεροὺς ἢ λανθάνοντας, τὸ πάντοτε πυκνότετον ἀκροατήριον τοῦ Ν. Βέη δὲν ἦτο πανεπιστημια-

---

¹ Τὸν Βέην νεκρὸν ἀπεχαιρέτησαν δι' ἐπικηδεῖων λόγων ἐκ μέρους τῶν πνευματικῶν ἰδρυμάτων καὶ ὀργανώσεων οἱ καθηγηταὶ Σ. Β. Κουγέας καὶ Ν. Β. Τωμαδάκης, καθὼς καὶ οἱ Ἑλ. Τσιριμῶκος, Γ. Ἀθάνας, Α. Κουκούλας καὶ Ἀργυροκάστρου Παντελεῖμων. Βλ. < Νέα Ἑστία >, τόμ. ΕΔ' (1958), τ. 752, σελ. 1649-1653. Ἀπόθι, σελ. 1653-1657, δημοσιεύονται ἀρθρίδια τῶν Γ. Θ. Ζώρα, Πρώτος πανεπιστημιακὸς διδάσκαλος τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων, Κ. Θ. Δημαρεᾶ, Τὸ πάθος του, Ι. Μ. Παναγιωτοπούλου, Τὸ πάθος τῆς ἔρευνας, Ε. Π. Παπανούτσου, Ὁ σοφὸς τῆς λεπτομέρειας.

κόν μόνον. Οἱ ἀναπτυσσόμενοι κατὰ τὴν φοίτησιν συναισθηματικοὶ δεσμοὶ διδάσκοντος καὶ διδασκόμενων ἐγίνοντο ἄρρηκτοι καὶ διετηροῦντο καὶ ἐφεξῆς ἐπὶ χρόνον μακρόν. Ἔτσι ὁ ἀντίλαλος τῶν φιλολογικῶν σχέσεων τῆς φοιτητικῆς ζωῆς, ζωηρῶς ἐκ τῆς φύσεως αὐτοῦ ἤχῶν εἰς εὐκόλως ἐνθουσιαζομένης καρδίας, ἐγίνετο βραδύτερον ἀνταπόκρισις ψυχῶν καὶ μετέφερεν ἔκτοτε συχνὰ τὴν σκέψιν καὶ τὴν καρδίαν τῶν παλαιῶν μαθητῶν εἰς τὸ ἄφροντι πλαίσιον τῶν ἀνεπαναλήπτων ἡμερῶν, τὰς ὁποίας ἐγέμιζε κυριολεκτικῶς ἢ παρουσία τοῦ διδασκάλου, τὰς ἐφαίδρυνεν ἢ εὐπροσηγορία καὶ ἢ δημοτικότης του, δι' ὧν ἠῤῥξανεν ὁ νεανικὸς ἐνθουσιασμὸς τῶν διδασκόμενων. Τώρα πού τὸν σοφὸν καθηγητὴν ἀναπαύει εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἠ' Ἀττικῆ γῆ, ἡ ἀναπόλησις ὅλων αὐτῶν δὲν εἶναι πόνος καὶ δάκρυα διὰ τὴν ἀπώλειάν του, ἀφοῦ καὶ ἐκεῖνος ἤδη πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀποβάλλει τὴν ιδιότητα τοῦ πανεπιστημιακοῦ διδασκάλου, εἶναι ἀληθὲς μνημόσυνον καὶ νοσταλγία τῆς ἡρέμου καὶ ἐλπιδοφόρου ἐποχῆς, τὴν ὁποίαν ἐτόνιζεν ἡ πλουσία ἐθνικὴ καὶ πνευματικὴ δραστηριότης αὐτοῦ.

Ὁ Νίκος Α. Βέης ἐγεννήθη εἰς Τρίπολιν τὴν 22 Δεκεμβρίου 1887, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ ἰδίου διδομένην χρονολογίαν, ἀλλ' ἐμεγάλωσεν εἰς Ἀθήνας, καταγινόμενος ἀπὸ τῶν μαθητικῶν του χρόνων μὲ φιλολογικὰ θέματα εὐρύτερου ἐνδιαφέροντος, δυνάμενα νὰ χαρακτηρισθοῦν ὡς ἐπιστημονικὰ πρωτόλεια¹. Ἐσπούδασε φιλολογίαν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, ἀναγορευθεὶς διδάκτωρ τὸ 1908. Εἰς τὸ μεταξὺ εἶχεν ἀρχίσει μακρὰς καὶ ἐπιπόνοους ἐρεῦνας ἀνά τὴν Πελοπόννησον ἀρχικῶς, τὴν Θεσσαλίαν καὶ Μακεδονίαν βραδύτερον. Αἱ δημοσιεύμεναι μεθ' ἐκάστην περιοδείαν ἐντυπώσεις του εἶχον ἄξιαν λογοτεχνικὴν καὶ φιλολογικὴν, συντεταγμέναι κατὰ ζῆλον Παπαδοπούλου-Κεραμέως ὡς ἐκθέσεις, περιέχουσαι τὰ πορίσματα τῶν ἐρευνῶν του². Ἐκ τῶν ἐρευνῶν τούτων προῆλθον συμβολαὶ εἰς τὴν μελέτην τῶν προβλημάτων τῆς μεσαιωνικῆς ἡμῶν φιλολογίας, αἵτινες εἰς ζητήματα παλαιογραφίας, λαογραφίας, γλώσσης, ἱστορίας καὶ ἐρεῦνης τοῦ μεσαιωνικοῦ πολιτισμοῦ καθ' ὅλου ἀποκαλύπτουν τὸ ἐρευνητικὸν δαιμόνιον τοῦ νεαροῦ φιλο-

¹ Ἄν ἡ χρονολογία τῆς γεννήσεως τοῦ Βέη (2 Δεκ. 1887) εἶναι ἀκριβής, οὗτος εἰς ἡλικίαν 14 ἐτῶν τὸ 1901 ἐδημοσίευσεν τὰ πρωτόλειά του, πού ὁμως εἶναι ὠρίμονοῦ πνευματικὰ προϊόντα. Τὰ δύο πρῶτα δημοσιεύματα τοῦ Ν. Βέη εἶναι: α') Μιχαὴλ Κοντοπίδης Μάρκελλος, σύνδικος καὶ ἀντιπρότασις τοῦ ἐν Παταβίῳ Πανεπιστημίου, < Ἀρμονία >, τόμ. Β' (1901), σελ. 57 - 63, β') Ἐγγραφα ἀφορῶντα εἰς τὴν πολιορκίαν καὶ ἄλλωσιν τῆς Τριπόλεως (1821), αὐτόθι, σελ. 227 - 233.

² Ἐκθέσεις παλαιογραφικῆς καὶ ἱστοριοδιφικῆς ἐκδρομῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Καλαβρύτων, < Παναθήναια >, τόμ. Θ' (1904 - 1905), σελ. 136 - 141, 237 - 242. Ἐκθέσεις ἱστοριοδιφικῶν καὶ παλαιογραφικῶν ἐρευνῶν ἐν Ζακύνθῳ, αὐτόθι, τ. ΙΔ' (1907), σελ. 158 - 162. Ἐκθέσεις παλαιογραφικῶν καὶ τεχνικῶν ἐρευνῶν ἐν ταῖς μοναῖς τῶν Μετεώρων κατὰ τὰ ἔτη 1908 καὶ 1909, Ἀθήναι 1910, σσ. 69.

λόγου, μὲ προσφορὰν δυσανάλογον πρὸς τὴν ἡλικίαν του. Οὕτως ἐξεδόθησαν τότε τρεῖς κατάλογοι χειρογράφων καὶ συνεκεντρώθη ὕλικὸν διὰ μελλοντικὴν ἔκδοσιν ἄλλων¹. Πασῶν τῶν μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Βέη διὰ Γερμανίαν (1909) δημοσιευθειῶν μελετῶν ἀξιολογώτερα θεωρεῖται ἡ ἀναφερομένη εἰς τὰς μονὰς τῶν Μετεώρων². Ἡ ὑπὸ τῆς Βυζαντινολογικῆς Ἑταιρείας ἐκδοθεῖσα « Βυζαντίς » παρέσχεν εἰς τὸν ἐκκολαπτόμενον νέον βυζαντινολόγον τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀποκτήσῃ ἔγκυρον βῆμα ἐπισημοτέρας ἐμφανίσεως, ἀλλ' ἡ σκοπιὰ αὕτη τὸν παρέσυρεν ἐνίστε εἰς πικρόχολα σχόλια καὶ αἰχμὰς κατ' ἀντιπάλων του, μὴδὲ τῶν πανεπιστημιακῶν του καθηγητῶν ἐξαιρουμένων.

Εἰς Βερολίνον ὁ Ν. Βέης παρέμεινε συνεχῶς μέχρι τοῦ 1925, ἀνῆκε δ' ἀπὸ τοῦ 1914 εἰς τὸ διδακτικὸν προσωπικὸν τοῦ πανεπιστημιακοῦ σεμιναρίου, συνεργαζόμενος στενῶς μετὰ τοῦ διδασκάλου του Adolf Deissmann. Κληθεὶς νὰ διδάξῃ Βυζαντινολογίαν εἰς τὰ πανεπιστήμια τοῦ Πόζεν καὶ Λέμπεργκ δὲν ἀπεδέχθη τὴν πρόσκλησιν, ἐκ τοῦ λόγου ὅτι εἰς Βερολίνον ἠδύοκίμει καὶ διέπρεπεν ἐπιστημονικῶς διὰ συνεχοῦς μόχθου, δημοσιεύων μελέτας εἰς τὰ γνωστότερα εὐρωπαϊκὰ περιοδικά, μέχρις ὅτου τὸ 1920 ἴδρυσεν ἴδιον διεθνὲς περιοδικὸν ὑπὸ τὸν τίτλον « Byzantinisch - Neugriechische Jahrbücher ». Τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ συνέχισεν ἐν Ἀθήναις, ὅπου ἐγκατέστη ἀπὸ τοῦ 1925, διορισθεὶς πρῶτος καθηγητῆς τῆς νεοσυστάτου ἑδρας τῆς Μεσαιωνικῆς καὶ Νεωτέρας Ἑλληνικῆς Φιλολογίας εἰς τὸ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον. Ἀναμφισβητήτως ἦτο ὁ πλέον ἐνδεδειγμένος διὰ τὴν θέσιν ταύτην καὶ δύνатаί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπὶ μίαν εικοσαετίαν ἐπαξίως κατέχων αὐτὴν ἐξέθρεψε νέους φιλόλογους, ἀγωνιζόμενος νὰ τοὺς μεταδώσῃ τὴν πίστιν του ὅτι ἡ βυζαντινὴ καὶ ἡ νεωτέρα ἑλληνικὴ γραμματεία ἀπετέλουν προέκτασιν τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς ἀλεξανδρινῆς καὶ ὅτι ἡ μελέτη αὐτῆς ἦτο ἐπιβεβλημένη

¹ Ἐννοοῦμεν α') τῆς μονῆς Ἀγίων Τεσσαράκοντα τῶν Θεραπνῶν Λακεδαιμόνος, < Ἐπετηρὶς Παρνασσῶς >, τ. Η' (1904), σ. 93-146, β') τῆς μονῆς Ἀγ. Θεοδώρων Ἀροανείας Καλαβρύτων, αὐτόθι τ. Θ' (1906), σ. 43-80, καὶ γ') τῆς Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, < Δελτίον > αὐτῆς, τ. Σ' (1906), σ. 49-112. Βραδύτερον ἐξεδόθησαν τῆς σχολῆς Σοπωτοῦ, < Vizantijskij Vremennik >, τ. Κ' (1913-1914), σ. 51-58, τῆς μονῆς Μ. Σπηλαίου ὁ Α' τόμος, ἐν Ἀθήναις 1915, ἡ δὲ συνέχεια εἰς τὴν < Ἐπετηρίδα > τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τ. Ζ' (1957), σ. 3-33, τῆς μονῆς Ἀγ. Ἀθανασίου ἐν Λευκασίῳ, ΔΙΕΕ, τ. Θ' (1926), σ. 66-68, τῆς μητροπόλεως Ἀργυροκάστρου, ΕΜΑ, τ. Δ' (1951-1952), σ. 129-200 καὶ τῆς Δωροθέας Σχολῆς τῶν Τρικάλων, αὐτόθι, τ. Ε' (1953), σ. 3-46. Εἶχεν ἀναγγεῖλει καὶ ἄλλων συλλογῶν τὴν ἔκδοσιν καταλόγων, μὴ πραγματοποιήσας αὐτὴν.

² Σύνταγμα ἐπιγραφικῶν μνημείων Μετεώρων καὶ τῆς πέριξ χώρας μετὰ σχετικῶν ἀρχαιολογημάτων, < Βυζαντίς >, τ. Α' (1909), σ. 557-626 (καὶ ἰδιαιτέρως ὑπὸ διάφορον τίτλον). Ἐκ τοῦ ἀρχεακοῦ τῶν Μετεώρων ὕλικου εἶδον τὸ φῶς βραδύτερον καὶ ἄλλαι ἐπὶ μέρους ἐργασίαι.

διὰ λόγους ἔθνικους καὶ οὐσιαστικούς, λόγω τῆς πραγματικῆς τῆς ἀξίας. Δὲν ἐμειώθη καὶ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἡ συγγραφικὴ δραστηριότης τοῦ Βέη. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1943, ἐξελέγη τακτικὸν μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἐν παραοτήματι τοῦ περιοδικοῦ του 43 αὐτοτελεῖς μελέτας ἰδίας αὐτοῦ καὶ ἄλλων συνεργατῶν του Ἑλλήνων ἢ ξένων ἐξέδωκεν αὐτοτελῶς ἑλληνιστί, γερμανιστί, γαλλιστί ἢ ἀγγλιστί. Τὰ δὲ βιβλιοκριτικὰ τοῦ ἀνδρὸς σημειώματα ἰδιαιτέραν θέσιν κατέχουν εἰς ξένα ἐπιστημονικὰ περιοδικά¹.

Καίτοι δὲν παρέχεται ἡ κατάλληλος εὐκαιρία εἰς μίαν νεκρολογίαν νὰ τοποθετηθῇ τοῦ Βέη τὸ ἔργον καὶ αὐτὸς ὁ δημιουργὸς του, ἐν τούτοις θὰ ἔπρεπεν ἐν γενικωτάταις γραμμαῖς νὰ συνοψισθῇ ἢ προσφορὰ τοῦ σοφοῦ ἐρευνητοῦ εἰς τὸν τομέα τῆς ειδικότητος αὐτοῦ. Καὶ πρῶτον, ὁ πανεπιστημιακὸς διδάσκαλος. Εἰσήγε δι' ἐπιμόνου προσπαθείας τοὺς τροφίμους τῆς σχολῆς εἰς τὴν βυζαντινὴν γραμματείαν καὶ γλῶσσαν καὶ φροντιστηριακῶς ἐδίδασκε βυζαντινὰ καὶ μεταβυζαντινὰ κείμενα. Παραλλήλως περιελάμβανε σπουδαῖα κεφάλαια τῆς νέας ἑλληνικῆς φιλολογίας εἰς τὸ πρόγραμμα τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Ἰδρυσε τὸ Σπουδαστήριον τῆς Βυζαντινῆς καὶ Νεοελληνικῆς Φιλολογίας καὶ ἠγάπα ὑπερβολικῶς τὸ ἔργον του. Τὸ διπλοῦν μάθημα, τὸ πρῶτον εἰσαχθὲν εἰς τὴν χώραν ἡμῶν, εὐχερῶς ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του κατέλαβε τὴν πρέπουσαν θέσιν. Ἀλλὰ δι' ἓνα διδάσκονται ὁ κύκλος τῆς ἔδρας ἦτο ὑπεριμέτρως εὐρύς. Ἡ διχοτόμησις ἦτο ἀδύνατον νὰ συντελεσθῇ ἐπὶ Βέη. Ἡ διδασκαλία του κατ' ἀμφοτέρα τὰ διάφορα ἀλλήλων μαθήματα ἦτο μετάδοσις γνώσεων, γραμματολογικὴ ἐξέτασις, βιβλιογραφικὴ ἐνημέρωσις, μέθοδος ἐξαντλητικῆς ἐρεύνης παντὸς θέματος. Δι' ὅλων τούτων ἀσφαλῶς παρασκευάζονται ἐπιστήμονες ἐρευνηταί. Καὶ δὲν ἠμποροῦμεν ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι, ἀφοῦ τοιοῦτος ἦτο καὶ εἰς τὰς ἐκδιδομένας μελέτας του ὁ Βέης, πᾶς ὅστις θὰ ἐπιχειρῇ νὰ καταγίνη μὲ τὸν τομέα τῆς ἐπιστήμης πού ἐθεράπευεν ἐκεῖνος θὰ συναντᾷ καθ' ὁδὸν καὶ ἀνὰ πᾶν βῆμα ὁδηγόν του τὸ ἔργον τοῦ Βέη. Ἀλλ' οἱ τρόφιμοι τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἔμελλον κατὰ μέγα ποσοστὸν νὰ πληρώσουν τὰ κενὰ τῆς Μ. Ἐκπαιδεύσεως καὶ εἶχον ἀνάγκην προτύπου καὶ ἐρμηνευτικῆς καθοδηγήσεως διὰ τὴν ἐνώπιον τῶν μαθητῶν των ἀποκρυπτογράφησιν τῶν κειμένων, τῶν βυζαντινῶν καὶ ἰδιαιτέρως τῶν νεοελληνικῶν. Καὶ αὐτὰ δὲν περιείχοντο εἰς τὸ πρόγραμμα διδασκαλίας τοῦ ἐιδικοῦ τῆς ἔδρας. Ἐξ ἄλλου καὶ αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ μάθημα τῆς Βυζαντινῆς φιλολογίας κατὰ τὴν περίοδον Βέη ἠϋρύνετο εἰς λεπτομερείας καὶ περι-

¹ Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ὑποψηφιότητος τοῦ Ν. Βέη διὰ τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν ἐξετυπώθη μερίμνη τοῦ ἰδίου εἰς ἐλάχιστα ἀντίτυπα Ἐκλογή ἐκ τῆς ἀναγραφῆς δημοσιευμάτων τοῦ καθηγητοῦ Ν. Α. Βέη (*Bees*), ἐκδοτικὸς οἶκος Ἐδνυχίου Γ. Βαγιονάκη, ἐν Ἀθήναις 1940, σσ. 31, ὅπου, πλὴν τῶν μελετημάτων αὐτοῦ, καταχωρίζονται καὶ βιβλιογραφικὰ ὑπομνήματα, κριτικὰ ἄρθρα καὶ πίναξ τῶν ὄσων ἐδημοσιεύθησαν ὡς παραρτήματα τοῦ περιοδικοῦ του.

λάμβανε κύκλους διαφέροντος πέραν τῶν βασικῶν, ἄνευ καθωρισμένου σχεδίου καὶ ἄνευ ἀντιστοίχου πρακτικῆς ἀσκήσεως ὑποψηφίων ἐρμηνευτῶν.

Δεύτερον, ὁ ἐπιστήμων ἐρευνητής. Πλουσίαν καταλείπει ὁ Βέης ἐπιστημονικὴν παραγωγὴν μεγάλης ἀξίας, ἐγκατεσπαρμένην κυρίως εἰς ἡμέτερα καὶ ξένα περιοδικά. Λεπτολόγος, γραμματολογικὴ, ἀκαδημαϊκὴ ἄς εἴπωμεν, ἐξέτασις καὶ κατοχύρωσις τῶν θεμάτων βιβλιογραφικῶς, μετ' εὐφυοῦς ἐρμηνείας προβλημάτων ἐκ τοῦ κύκλου τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς νεωτέρας φιλολογίας, αὐτὸ εἶναι τὸ ἔργον τοῦ Βέη. Ποικιλία θεμάτων καὶ ἐπιστημονικὴ κατὰ πρωτότυπον τρόπον διαπραγμάτευσις αὐτῶν. Καὶ αὐτὰ τὰ εἰς ἐγκυκλοπαιδικὰ λεξικά ἄρθρα του καὶ τὰ ἐκλαϊκευτικά εἰς ἐφημερίδας ἀποτελοῦν πρότυπα γλαφυρότητος καὶ περιεχομένου. Ὅ,τι φέρει τὴν ὑπογραφήν του περιβάλλεται μὲ κῦρος ἀθθεντίας.

Δικαίως ὁμως ἀνέμενέ τις ἀπὸ ἓνα ἐπιστήμονα τῆς ἀξίας τοῦ Βέη νὰ κινήσῃ τὸν βαρύτετον ὄπλισμόν αὐτοῦ πρὸς ἔργα συνθετικά καὶ μονιμώτερα, καθὼς ἐπίσης ἀπὸ τὸ Σπουδαστήριον καὶ τὸ Φροντιστήριόν του νὰ προέλθουν ἐκδόσεις κειμένων μετ' ὑπομνημάτων ἐκ τοῦ βυζαντινοῦ καὶ νεοελληνικοῦ κύκλου, ἢ ἔστω νὰ σχεδιασθῇ μία ἕκδοσις τοῦ μέλλοντος τῶν λογιωτέρων ἢ δημωδεστέρων κειμένων τοῦ Βυζαντινοῦ αἰῶνος, πρὸς χρῆσιν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ διατὶ ὄχι καὶ τῶν ξένων, ὡς εἶναι αἱ ἐκδόσεις Legrand π.χ. καὶ ἄλλων. Τοῦτο δὲν ἀπησχόλησε τὸν Βέην καὶ θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἐξηγηθῇ, ἂν ἀναλογισθῶμεν τὸ μέγα καὶ μόνιμον πάθος αὐτοῦ διὰ τὴν ἐρευναν μέχρι λεπτομερειακῆς γραμματολογικῆς ἐξαντλήσεως παντὸς θέματος. Ταῦτα σημαίνουν, ὅτι ὁ Βέης ἐσπατάλησεν ἑαυτὸν εἰς κατασκευὴν ἐπὶ μέρους πλείστων μελετῶν, ἀλλ' ἔργον συνθετικὸν δὲν κατέλιπε θνήσκων.

Τρίτον, ὁ πατριώτης καὶ ὁ ἄνθρωπος. Ἀπὸ τὸ ἔργον αὐτοῦ κρινόμενος ὁ Ν. Βέης εἶναι ἓνας φανατικὸς Ἕλληνας. Διακατέχεται εἰς πᾶσαν σελίδα τῶν μελετῶν του καὶ εἰς πᾶσαν φράσιν ἀπὸ πίστιν πρὸς τὴν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας τὸ μεγαλεῖον προσπαθεῖ διὰ τῶν ἐρευνῶν του νὰ προβάλλῃ πειστικῶς ἐνώπιον παντὸς ἐπιστήμονος. Περὶ αὐτοῦ τούτου ἀγωνίζεται καὶ διὰ τῶν λόγων του καὶ τῆς διδασκαλίας του διὰ βίου. Αἱ βραχεῖαι παρενθέσεις τῶν πολιτικῶν ἀναζητήσεων ἄς θεωρηθοῦν παραστράτημα ἀπὸ τὴν ἀποκλειστικὴν ἐθνικὴν του ἀφοσίωσιν καὶ παρέκκλισις ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴν του πορείαν. Ὡς ἄνθρωπος, τέλος, ἦτο χριστιανὸς καὶ ἀγαπητὸς ἀπὸ τοὺς φίλους, εὐφυολόγος καὶ εὐχάριστος εἰς τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀναστρεφόμενους.

Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους τὸ πένθος τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης εἶναι μέγα καὶ τὸ κενὸν ποῦ ἀφήνει ὁ θάνατος τοῦ Βέη δυσαναπλήρωτον.

Περαιτέρω ἀναγράφομεν τὰ κυριώτερα τῶν μελετημάτων τοῦ Ν. Βέη, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰς βυζαντινὰς σπουδὰς, ἀντιλοῦντες ἐκ τῆς σημειωθείσης ἐκλογῆς τοῦ ἰδίου καὶ τῶν μετὰ τὸ 1940 γνωστῶν. Χρήσιμον θὰ ἦτο νὰ συγκεντρωθῇ πλήρης καὶ λεπτομερειακὴ βιβλιογραφία τῶν δημοσιευμάτων αὐτοῦ.

- 1) Βυζαντινὰ ἐπιγραφὰι Γορτυνίας μεθ' ὑπομνημάτων, « Vizantijskij Vremennik », IA' (1904), σ. 63-72, 384-385.
- 2) Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις εἰς τὸ Plan eines Corpus der griechischen Urkunden des Mittelalters und der neueren Zeit, « Byz. Zeitschrift », XV (1905), σ. 446-490.
- 3) Ἀνέκδοτα βυζαντινὰ μολυβδόβουλλα, « Journal International d'Archéologie Numismatique », VIII (1907), σ. 49-54, X (1909), σ. 335-336, XI (1911), σ. 1-24.
- 4) Μνεῖαι τοῦ Ἄστρους κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ τὰ παρ' αὐτὸ κάστρα. Τὸ τοπωνυμικὸν Ἄρρα, « Byz. Zeit. », XVII (1908), σ. 92-107.
- 5) Τὸ « περὶ τῆς κτίσεως τῆς Μονεμβασίας » χρονικόν. Αἱ πηγαι καὶ ἡ ἱστορικὴ σημαντικότης αὐτοῦ, « Βυζαντίς », Α' (1909), σ. 57-105.
- 6) Πεντήκοντα χριστιανικῶν καὶ βυζαντιακῶν ἐπιγραφῶν νέαι ἀναγνώσεις, « Ἀρχαιολογ. Ἐφημερίς », 1911, σ. 177-185, 245.
- 7) Βυζαντινοὶ ζωγράφοι πρὸ τῆς Ἀλώσεως. Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς βυζαντινῆς γραφικῆς, « Βυζαντίς », Β' (1911-12), σ. 457-473.
- 8) Ὑπῆρχε jus primae noctis παρὰ Βυζαντινοῖς; « Byz. Zeit. », XXI (1912), σ. 169-186.
- 9) Ὁ κῶδιξ τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Ἄνδρου καὶ Σύρου, « Vizantijskij Vremennik », XX (1913), σ. 208-246.
- 10) Κριτικὰ καὶ διορθωτικὰ εἰς βυζαντινὰ κείμενα, αὐτόθι, σ. 58-69.
- 11) Οἱ κτίσται ἐν Σέρραϊς πύργου τῆς αὐγουστῆς Ἑλένης, αὐτόθι, σ. 302-319.
- 12) Γραφαὶ καὶ νέον τέμαχος τῆς ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς ΚΠόλεως μονωδίας τοῦ νομοφύλακος Ἰωάννου διακόνου τοῦ Εὐγενικοῦ κατὰ κώδικα τῶν Μετεώρων, αὐτόθι, σ. 319-327.
- 13) Zur Sigillographie der byzantinischen Themen Peloponnes und Hellas, αὐτόθι, XXI (1914-1915), σ. 90-110, 192-235.
- 14) Beiträge zur kirchlichen Geographie Griechenlands im Mittelalter und in der neueren Zeit, « Oriens Christianus », νέα σειρά, τ. V (1915), σ. 238-278.
- 15) Prosopographisches, Hagiographisches und Kunstgeschichtliches über den hl. Bessarion, den Metropolit von Larissa († 1540), « Byz.-Neugr. Jahr. », IV (1923), σ. 351-400.
- 16) Sur quelques évêchés suffragants de la Métropole de Trébizonde, « Byzantion », I (1924), σ. 117-137.
- 17) Λέων· Μανουὴλ Μακρός, ἐπίσκοπος Βελλάς. — Καλοσπίτης, μητροπολίτης Λαρίσης. — Χρυσοβέργης, μητροπολίτης Κορίνθου, ΕΕΒΣ, Β' (1925), σ. 122-148.
- 18) Αἱ ἐπιδρομαὶ τῶν Βουλγάρων ὑπὸ τὸν τζάρον Συμεὼν καὶ τὰ σχετικὰ

- σχόλια τοῦ Ἀρέθα Καισαρείας, « Ἑλληνικά », Α' (1928), σ. 337 - 370.
- 19) Αἱ πασχάλια ἐπιγραφαὶ τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης καὶ ὁ μητροπολίτης αὐτῆς Ἰσίδωρος ὁ Γλαβᾶς († 1396), « Byz. - Neugr. Jahrg. », VIII (1928 - 1929), σ. 140 - 160.
- 20) Ein verkannter Dorfname in der Chronik des Georgios Phrantzes, αὐτόθι, σ. 261 - 265.
- 21) Ὁ Ἐλκόμενος Χριστὸς τῆς Μονεμβασίας μετὰ παρεκβάσεων περὶ τῆς αὐτόθι Παναγίας τῆς Χρυσοφιλίσεως, αὐτόθι, X (1932 - 1933), σ. 199 - 262.
- 22) Ἡ μονὴ τοῦ ὁσίου Λουκά τοῦ Στειριώτου καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινότης τῆς Παναγίας τῆς Ναυπακτιωτίσεως, ὁ Ἰωάννης Ἀπόκαυκος καὶ Κυριακὸς ὁ ἐξ Ἀγκῶνος, αὐτόθι, XI (1934 - 1935), σ. 179 - 192 δ.
- 23) Περὶ τοῦ ἱστορημένου χρησμολογίου τῆς Κρατικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βερολίνου καὶ τοῦ θρύλου τοῦ Μαρμαρωμένου Βασιλιᾶ, αὐτόθι, XIII (1936 - 1937), σ. 203 - 244 μς'.
- 24) Nikodemos Babatenis aus Lebadeia, weiland Bischof von Helos, αὐτόθι, σελ. 67 - 80.
- 25) Ἀντιβολαὶ βυζαντινῶν κειμένων, ΕΕΒΣ, ΙΔ' (1938), σ. 331 - 341.
- 26) Megara - Magara (Zu Hierokles' Synecdemos 645,12), « Byz. Neugr. Jahrg. », XV (1938 - 1939), σ. 196 - 209, XVII (1944), σ. 50 - 52.
- 27) Zum Bericht des L. Chalkokondylis über den Feldzug Murads II gegen Morea, αὐτόθι, σ. 234 - 241.
- 28) Corpus der griechisch - christlichen Juschriften von Helas, τόμ. Α', Athen 1940, σσ. 128.
- 29) Τὸ « μεγάλο ρεμπελιό » τῆς Σμύρνης κατὰ νεωτάτας ἐρεῦνας, « Μικρασιατικὰ Χρονικά », Δ' (1948), 411 - 422.
- * Ἄλλας ἀναγραφὰς βλ. ἐν ΕΕΒΣ, ΙΘ' (1949), σ. 363, Κ' (1950), σ. 360, ΚΒ' (1952), σ. 349 κλπ.

ΤΑΣΟΣ ΑΘ. ΓΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

† Ἀρχιμ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Τὴν 23^{ην} Αὐγούστου 1958 ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις ὁ καθηγητὴς τῆς Γενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀρχιμανδρίτης Βασίλειος Στεφανίδης.

Ὁ ἐκλιπὼν καθηγητὴς ἐγεννήθη τὸ 1878 ἐν Μυτιλήνῃ, ὅπου ἔλαβε καὶ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐγκύκλιον μόρφωσιν. Εἰσήχθη ἀκολούθως εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης, ἔξ ἧς ἀπεφοίτησε τὸ 1903, τὸ ἴδιον δὲ ἔτος διωρίσθη καθηγητὴς εἰς τὸ Ζάππειον Παρθεναγωγεῖον Ἀδριανουπόλεως. Εἰς τὴν